

krščansko umetnost velikanskega pomena. Dopršene po tehniki in v harmoničnih barvah je prekosil vse, kar je do takrat ustvarilo slikarstvo.

Giottova slava se je razširila urno po vseh deželah. Knezi in kralji so ga razkošno osrečevali z raznovrstnimi odlikovanji; vsakdo bi ga bil hotel imeti. Giotto pride na prošnjo velikega papeža Bonifacija VIII. v Rim. Tako dobi Rim zopet prvega umetnika v svoje zidovje. Giotto, hvaležen sv. očetu za povabilo, izkazal se je vrednega tolikega odlikovanja. Slikal je z izborna spretnostjo v stari cerkvi sv. Petra več podob, nad katerimi je strmelo občinstvo; žal, da so bile s staro cerkvijo v 15. veku vse razdejavane. Le jedna slika v mozaiku v novi cerkvi sv. Petra se je še do sedaj ohranila: „navicella“, čolnič sv. Petra, v kateri alegorično predočuje viharje svete cerkve. Leta 1303. odide Giotto v Padovo, pozneje v Florencijo; tudi Neapolj in Milan sta večkrat imela delavnega umetnika za svojega gosta. Povsod je Giotto zapustil neminljive spomenike svoje umetnosti, katere občudujemo še danes. Leta 1337. je umrl. Zapustil je mnogo vnetih učencev, ki so ga po vsej pravici čislali kot nedosegljivega mojstra. Zgodovina lepih umetnostij pravi, „da ni nikdo umetnosti tako popolnoma premenil po novih načelih in spravil na nova pota, kakor Giotto“.

Komaj je bil Giotto Rim zapustil, nastanejo za večno mesto osodni dnevi: papeži se namreč preselijo na Francosko v Avignon. Neverjetno je, kako grozne posledice je to imelo za Rim. Res, Rim brez papeža ni več Rim. Nikoli ni bil Rim tako ponižan kakor takrat.

Dante, premišljeva je nekdanje slavne dneve, vzdihne:

... O buon principio,
A che vil fine conven, che tu caschi!

(Parad. 27, 60.)

Vse je mislilo, da Rima ne bo več; zdelo se je, da bo prominul s površja one zemlje, katero je dve tisoč let mogočno vladal. Kako nepopisno je obožal! Število prej tako ponosnih prebivalcev se je v nekaj letih skrčilo od sto na sedemnajst tisoč. Palače so razpale, cerkve so bile opustošene, v Lateranu in pri sv. Petru je rastle trava na svetih tleh; tje gori do velikega oltarja so se pasle tu in tam črede koz in krav. Na kapitolu je rastlo trnje. Forum, slavni Forum Romanum, je bil mestni pašnik; v stare, pol razdejane temple so zapirali pastirji svoje črede. Groza . . . ! Sic transit gloria mundi! Konec večnega Rima! Zdivjano ljudstvo je že pozabilo, kaj je Rim. Podiralo je stare palače, dragoceni marmor pa prodajalo v Orvieto in druga laška mesta. O umetnostih se vé ni bilo ni duha ni sluha! Cosimi so izumrli, Giotto je pozabljen. Trepot nas obide, ko čitamo takratno rimsko zgodovino. „Rim je ležal v dvojnih razvalinah, poganski prah na tej, srednjega veka pepel na oni strani“, pravi Gregorovius. — Cola di Rienzo, navdušen Rimljan, otrovan od nekdanje rimske velikosti, s solzami toži, „da je Rim zgolj roparska votlina!“ Tak je postal Rim — „vrt, namočen s krvjo svetih mučnikov“, kakor ga lepo imenuje sv. Katarina Sijenska. S strahom je opazoval svet tak propad prvostolnice vesoljnega sveta. O Rim — brez papežev!

(Dalje.)

Književnost.

Hrvaška književnost.

Knjige „Maticе Hrvatske“.

Slavenska knjižnica. Izdaje Matica Hrvatska. Knjiga prva. Turgenjev: Izabrane pripoviesti. Svezak prvi. Zagreb. Tisak Karla Albrechta. 1893. — Matica Hrvatska je sklenila izdajati za svoje ude „Slavensko knjižnico“ in v njej podajati prevode izbranih modernih pripovestij slovanskih in to v prvi vrsti ruskih. Začela je z Ivanom S. Turgenjevom. Prvi zvezek obsega povesti: „Plemičko gnjezdo“, in „Rudjin“. Prevel ji je pok. J. Miškatić, jeden izmed najboljših hrvaških stilistov. Milivoj Šrepić je dopolnil poglavja in mesta, katerih ni bil dovršil pokojnik. V teh romanih nam Turgenjev predstavlja „junake svojega časa“. To so ljudje višje vrste. Načelo skeptično ali umstveno in načelo romantično ali srčno se v njih zjedinja

bolj ali manj skladno. Prave jedinosti ni našel v nobenem od njih. Zlasti v „Rudjinu“ je Turgenjev dosegel vrhunec. Značaji so risani odlično —, prav užitek ti je brati te povesti: osebe imajo res meso in kri, vnemaš se zanje, sočustvuješ z njimi. In to bereš v tako lepem, gladkem hrvaškem jeziku! Vsak Slovenec i brez besednjaka umeva to hrvaščino. V tem oziru bi se utegnili naši pisatelji in prelagalci še marsikaj učiti. „Matica Hrvatska“ je gotovo ustregla družbenikom s to knjigo, samo to željo še izražamo, da bi bile povesti res „izbrane“, kakor sta gotovo prvi dve.

M. B.

Knjižnica za klasično starinu. Izdaje Matica Hrvatska. Knjiga prva. D. August Musić: Poviest grčke puezije u klasično vrijeme. Nagradjeno iz zaklade grofa Ivana Nep. Draškovića za god. 1890. 8°. Str. 297. Cena za ude 1 gld., za neude 1.50 gld.